

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 57/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av kyrkolagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Förvaltningsutskottet begärde den 20 november 2001 utlåtande av grundlagsutskottet om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av kyrkolagen (RP 186/2001 rd). Begäran gäller åtminstone gällande reglering i 6 kap. 1 § 2 mom. om att endast en medlem av den evangelisk-lutherska kyrkan kan vara tjänsteinnehavare i kyrkan eller en församling eller i en kyrklig samfällighet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Tuula Lybeck, undervisningsministeriet
- ecklesiastikrådet Matti Halttunen, Kyrkostyrelsen
- professor Mikael Hidén
- professor Ilkka Saraviita
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

Propositionen gäller för det första domkapitlets rätt att bevilja dispens. Bestämmelsen om finskt medborgarskap som behörighetsvillkor för vissa kyrkliga tjänster föreslås bli upphävd. Tyska evangelisk-lutherska församlingen i Finland föreslås få rätt att med tillstånd av domkapitlet

skaffa prästerliga tjänster utan att besätta en prästtjänst.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt sedan den blivit antagen och stadfäst.

I propositionen finns ingen motivering i fråga om lagstiftningsordningen.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Enligt föreslagna 6 kap. 1 § 2 mom. kan endast en medlem av den evangelisk-lutherska kyrkan vara tjänsteinnehavare i kyrkan eller i en församling eller i en kyrklig samfällighet eller stå i ett sådant varaktigt arbetsförhållande som ansluter

sig till uppgifter vid gudstjänster eller kyrkliga förrättningar eller som berör diakoni eller undervisning. Denna regel som ingår redan i den gällande lagen kom till före reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna 1995 (GrUU 20/1993 rd).

Bestämmelsen måste bedömas med hänsyn till 6 § 2 mom. grundlagen. Där sägs att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av bl.a. religion. Beträffande denna bestämmelse i kyrkolagen måste det bedömas ur konstitutionell synvinkel om det finns ett godtagbart skäl till särbehandling i detta fall.

Bestämmelsen om behörighetsvillkor gäller dem söker anställning i en kyrklig samfällighet inom den evangelisk-lutherska kyrkan. Rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund, som tryggas i 11 § grundlagen, omfattar enligt utskottets uppfattning också en viss grad av intern autonomi för ett religiöst samfund. I förarbetena till den generella bestämmelsen om allmän föreningsfrihet som en grundläggande fri- och rättighet konstaterades uttryckligen att föreningars interna autonomi och handlingsfrihet utgör grunden för föreningsfriheten (RP 309/1993 rd, s. 62/I).

Utskottet anser att den evangelisk-lutherska kyrkans interna autonomi åtnjuter grundlagens skydd utifrån bestämmelserna om religionsfrihet som en grundläggande fri- och rättighet. Situationen är densamma också enligt internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna. I en allmän kommentar från FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, som bevakar den internationella konventionen om de mänskliga rättigheterna, framhålls till exempel att religionsfriheten omfattar rätten för religiösa grupper att bestämma över sina egna angelägenheter, såsom valet av religiösa ledare, präster och lärare, samt om inrättande av religiösa läroanstalter (General Comment 22 — 30.7.1993).

Kyrkans grundläggande kyrkolagsenliga uppgift är religiös och anknuten till en viss trosbekännelse. Med hänsyn till kyrkans rätt till intern autonomi enligt 11 § grundlagen håller utskottet oberoende av 6 § 2 mom. grundlagen det för möjligt att det kan föreskrivas i lagen att medlemskap i kyrkan är ett villkor för att kunna väljas till kyrkans egna tjänster och uppgifter. Detta gäller obestriddligen tjänster och uppgifter som har ett direkt samband med kyrkans andliga verksamhet. Men denna möjlighet kan enligt utskottets mening utsträckas också till andra typer av tjänster och uppgifter.

På grund av 25 kap. 12 § uppmärksammar utskottet den möjlighet domkapitlet har att av vägande skäl återkalla ett tidigare beviljat tillstånd för en viss tid. I praktiken gäller tillståndet möjligheten att anlita en präst från en luthersk delstatskyrka som hör till tyska evangeliska kyrkan för vissa prästerliga tjänster. I sitt sammanhang kunde förslaget vara betydelsefullt med tanke på 18 § 3 mom. grundlagen, där det sägs att ingen får avskedas från sitt arbete utan laglig grund. Enligt utredning till utskottet är det dock här fråga om att den behöriga prästen hela tiden innehar en tysk prästtjänst och därmed innebär det inte att denna anställning avbryts om domkapitlet återkallar sitt tillstånd. Analogt bereder förslaget inga problem med tanke på grundlagen.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 4 december 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent

Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Petri Salo /saml
ers. Veijo Puhjo /vänst
Arto Seppälä /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Jarmo Vuorinen.